

Satversmes tiesa

Preses relīze

Lieta Nr. 2020-29-01

29.01.2021.

Aizliegums kļūt par apsargu no alkohola atkarīgajiem

Satversmes tiesa 2021. gada 28. janvārī pieņēma spriedumu lietā Nr. 2020-29-01 “Par Apsardzes darbības likuma 15. panta 8. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 106. panta pirmajam teikumam”.

APSTRĪDĒTĀ NORMA

- Apsardzes darbības likuma 15. panta 8. punkts:

“Apsardzes sertifikātu aizliegts izsniegt personai, kurai diagnosticēti psihiski traucējumi, alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu atkarība vai uzvedības traucējumi.”

AUGSTĀKA JURIDISKA SPĒKA NORMAS

- Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 106. panta pirmais teikums: “Ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai.”

LIETAS FAKTI

Lieta Satversmes tiesā tika ierosināta pēc Administratīvās apgabaltiesas pieteikuma. Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā ir administratīvā lieta, kas ierosināta pēc fiziskas personas pieteikuma par tāda labvēlīga administratīvā akta izdošanu, saskaņā ar kuru šai personai tiktu izsniegts apsardzes sertifikāts. Minētajai personai ir diagnosticēta alkohola atkarība, tādēļ, pamatojoties uz apstrīdēto normu, iestāde atteikusies izsniegt viņai apsardzes sertifikātu. Pirmās instances tiesa, pamatojoties uz apstrīdēto normu, personas pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu noraidījusi. Pieteikuma iesniedzēja konstatējusi, ka konkrētajai personai vairākus gadus ir alkohola atkarības remisijas stāvoklis, taču apstrīdētā norma paredzot absolūtu aizliegumu izsniegt apsardzes sertifikātu. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma nav samērīga un neatbilst Satversmes 106. panta pirmajam teikumam.

TIESAS SECINĀJUMI

Par prasījuma precizēšanu

Satversmes tiesa norādīja, ka apstrīdētā norma attiecas uz plašu atšķirīgu situāciju kopumu, un secināja, ka izskatāmajā lietā vērtēs apstrīdētās normas atbilstību Satversmei tikai attiecībā uz personām, kurām diagnosticēta alkohola atkarība. [16.]

Par Satversmes 106. panta tvērumu

Satversmes tiesa norādīja, ja personai ir apsardzes darba veikšanai atbilstošas spējas un kvalifikācija, bet ir diagnosticēta alkohola atkarība, tad apstrīdētā norma neatkarīgi no personas veselības stāvokļa un slimības remisijas liedz izsniegt šai personai apsardzes sertifikātu un tādējādi liedz tai strādāt par apsardzes darbinieku. Līdz ar to apstrīdētā norma šai personai ierobežo Satversmes 106. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības. [17.]

Par to, vai apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir legitīms mērķis un vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legitīmā mērķa sasniegšanai

Satversmes tiesa atzina, ka, ņemot vērā apsardzes darbinieku pilnvaras un darba specifiku, likumdevēja noteiktā mērķa sasniegšanai šīm personām tiek izvirzītas paaugstinātas prasības attiecībā uz apsardzes sertifikāta iegūšanu. Tādējādi apstrīdētajā normā ietvertais aizliegums personai, kurai diagnosticēta alkohola atkarība, neatkarīgi no remisijas izsniegt apsardzes sertifikātu ir vērsti uz to, lai veicinātu sabiedrības drošību, nodrošinot to, ka par sabiedrības drošību rūpējas personas ar atbilstošām spējām un kvalifikāciju. [20.]

Satversmes tiesa arī secināja, ka likumdevēja izraudzītais līdzeklis ir piemērots apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma legitīmā mērķa sasniegšanai. Apstrīdētajā normā ietvertais aizliegums nodrošina to, ka par apsardzes darbinieku nestrādās neviena persona, kurai ir diagnosticēta alkohola atkarība, neatkarīgi no slimības gaitas, citstarp arī remisijas. Tādā veidā tiek novērsts sabiedrības drošības apdraudējums, kas varētu rasties gadījumā, ja apsardzes darbinieks ar alkohola atkarību nepienācīgi pildītu savus darba uzdevumus un tādējādi nevis aizsargātu sabiedrības drošību, bet pat to apdraudētu, piemēram, nepamatoti pielietojot spēku vai ieroci. [22.]

Par apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma absolūto raksturu

Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētajā normā ietvertais aizliegums izsniegt apsardzes sertifikātu attiecas uz ikvienu personu, kurai diagnosticēta alkohola atkarība, un tādējādi pilnībā liedz šādai personai strādāt par apsardzes darbinieku. Apstrīdētajā

normā ietvertais aizliegums neparedz katra konkrētā gadījuma individuālu izvērtējumu, tātad nepieļauj nekādus izņēmumus. Turklāt šis aizliegums ir noteikts uz mūžu – tas ir spēkā arī tad, ja personas slimības gaita ir mainījusies un persona vairs nelieto alkoholu. [23.]

Par absolūtā aizlieguma izsniegt apsardzes sertifikātu personai, kurai diagnosticēta alkohola atkarība, neatbilstību Satversmes 106. panta pirmajam teikumam

Izvērtējot absolūtā aizlieguma samērīgumu, Satversmes tiesa pārbaudīja, vai likumdevējs ir:

- 1) pamatojis absolūtā aizlieguma nepieciešamību;
- 2) izvērtējis absolūtā aizlieguma būtību un piemērošanas sekas;
- 3) pamatojis to, ka, paredzot izņēmumus no šā absolūtā aizlieguma, pamattiesību ierobežojuma legītimais mērķis netiktu sasniegts līdzvērtīgā kvalitātē.

Turklāt Satversmes tiesa norādīja, ka minētie apsvērumi pēc būtības konkretizē labas likumdošanas principa saturu gadījumos, kad likumdevējs lemj par absolūta aizlieguma ietveršanu kādā tiesību normā. [24.]

Satversmes tiesa secināja, ka likumdevējs apstrīdētajā normā ietverto ierobežojumu nav vērtējis kā absolūtu aizliegumu un līdz ar to arī nav pamatojis absolūtā aizlieguma nepieciešamību. [24.1.]

Satversmes tiesa nekonstatēja, ka likumdevējs, nosakot absolūto aizliegumu personām, kurām diagnosticēta alkohola atkarība, strādāt par apsardzes darbiniekiem, būtu pēc būtības apspriedis iespēju, ka personas uzvedība un slimības izpausmes dzīves laikā var mainīties tādā veidā, ka sabiedrības drošība vairs netiek apdraudēta. Līdz ar to likumdevējs nav izvērtējis absolūtā aizlieguma būtību un tā piemērošanas sekas. [24.2.]

Vienlaikus Satversmes tiesa arī norādīja, ka, nosakot izņēmumus un precizējot, kā var tikt veikts individuāls personas izvērtējums, ir jāņem vērā tas, ka ierobežojums izsniegt apsardzes sertifikātu personai, kurai diagnosticēta alkohola atkarība, joprojām būtu viens no līdzekļiem, ar kuriem var nodrošināt sabiedrības interesi – drošības aizsardzību. [24.3.]

Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētajā normā ietvertā absolūtā aizlieguma mērķi līdzvērtīgā kvalitātē ir iespējams sasniegt ar alternatīviem līdzekļiem, proti, paredzot izņēmumus no šā aizlieguma, tomēr likumdevējs šādus izņēmumus nav apsvēris. Tāpēc apstrīdētajā normā ietvertais absolūtais aizliegums neatbilst samērīguma principam. [24.3.2.]

Par brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku

Satversmes tiesa nolēma, ka apstrīdētā norma zaudē spēku no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas. Apstrīdētā norma, ciktāl tā nosaka absolūtu aizliegumu ikvienai personai, kurai diagnosticēta alkohola atkarība, strādāt par apsardzes darbinieku bez individuāla apstākļu izvērtējuma par to, vai noteiktā diagnoze "alkohola atkarība" rada uzvedības traucējumus un konkrētā persona, veicot apsarga darba pienākumus, apdraudētu sabiedrības drošību, neatbilst Satversmes 106. panta pirmajam teikumam.

Lai Apsardzes darbības likuma piemērošana līdz apstrīdētās normas grozīšanai vai jauna regulējuma izstrādei neradītu Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumu personām, kurām diagnosticēta alkohola atkarība un kuras vēlas saņemt apsardzes sertifikātu, apstrīdētā norma uz šīm personām attiecināma, tieši piemērojot Satversmi, Apsardzes darbības likumu un šajā spriedumā ietvertās atziņas – tostarp, nodrošinot, ka tiek veikts individuāls personas veselības stāvokļa izvērtējums, un pārliecinoties par sabiedrības drošības apdraudējuma iespējamību. [25.]

Satversmes tiesa nosprieda atzīt Apsardzes darbības likuma 15. panta 8. punktu, ciktāl tas nosaka absolūtu aizliegumu izsniegt apsardzes sertifikātu personai, kurai diagnosticēta alkohola atkarība, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 106. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājas spēkā tā publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2020/05/2020-29-01_Spriedums.pdf

Relīze sagatavota, lai informētu sabiedrību par Satversmes tiesas darbu. Detalizētāka informācija par Satversmes tiesas aktualitātēm, ierosinātajām un izskatītajām lietām pieejama Satversmes tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv. Aicinām sekot līdzi informācijai arī tiesas *Twitter* kontā [@Satv_tiesa](https://twitter.com/Satv_tiesa) un tiesas *Youtube* [kanālā](#).

Zanda Meinarte

Satversmes tiesas

Sabiedrisko attiecību speciāliste

Zanda.Meinarte@satv.tiesa.gov.lv

67830759, 26393803

Video par Satversmes tiesu [šeit](#).